

Asia: VN/12734/2019

Pakkoavioliiton mitätöinti ja ulkomaila alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton päättäminen

- 1. Arviomuiston luvussa 2.1 on käsitelty Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyä ja ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin kumota. Kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Kannatatteko ehdotusta?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Mahdollisuus avioliiton kumoamiseen on perusteltua etenkin siitä näkökulmasta, että avioliittoon pakotettu saa kumoamisen seurauksena takaisin sen perheoikeudellisen statuksen, mikä hänellä oli ennen avioliiton solmimista. Kumoamisen oikeusvaikutukset on perusteltua rinnastaa avioeron oikeusvaikutuksiin etenkin lapsen edun näkökulmasta. Toisaalta avioeron oikeusvaikutuksiin liittyy mm. aviovarallisuuden purkuun liittyvät kysymykset, mitkä voivat yksittäistapauksessa johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Käytännössä avioliiton kumoaminen tulee kuitenkin kyseeseen suhteellisen lyhyen ajan kuluttua avioliiton solmimisesta, mikä mahdollistaa avioliittolain sovittelusäännösten huomioon ottamisen mahdollisissa ositustilanteissa. Avioliiton kumoaminen tulee kyseeseen vain, mikäli pakottamisesta on esitettävissä riittävästi näyttöä, mistä syystä sitä sovellettaneen vain ilmeisissä ja harvalukuisissa tapauksissa. Avioero tulee säilymään rinnakkaisena menettelymuotona myös pakkoavioliittojen osalta.

- 2. Arviomuiston luvussa 2.2 on käsitelty Suomessa alaikäisenä tai muusta avioliiton esteestä huolimatta solmitun avioliiton purkamista ja päädytty siihen, että tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole. Oletteko johtopäätöksestä samaa mieltä?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Avioeron saaminen ilman harkinta-aikaa on riittävä menettelymuoto. Arviomuiston mukaan tilanteet (erityisesti alaikäisinä solmittujen avioliiton osalta) ovat ainakin toistaiseksi harvinaisia. Kehitystä on kuitenkin perusteita seurata.

Ulkomailla solmitun alaikäisavioliiton tunnustaminen

3. Arviomuiston luvussa 3 on käsitelty ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista Suomessa. Arviomuistiossa ehdotetaan nykyisten säännösten täsmentämistä niin, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä, jos ainakin toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa. Kannatatteko ehdotusta?

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Ehdotus vastaa nykytilaa sikäli, että lähtökohtana on ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen Suomessa, jollei tunnustaminen ole Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista. Täsmennys liittyy keskeisesti niihin tilanteisiin, joissa avioliitto on solmittu ulkomailla Suomen avioliittoikärajaa koskevan säännöksen kiertämiseksi. Näissä tapauksissa lähtökohta avioliiton tunnustamisen suhteen olisi siis käänteinen eli avioliitto voitaisiin tunnustaa vain erityisistä syistä. Nykyinen ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamista koskeva sääntely on sinänsä riittävä (koska lain kiertämistarkoituksessa ulkomailla solmittu avioliitto on lähtökohtaisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista), mutta toisaalta täsmennyksellä saattaa olla ennaltaehkäisevä vaikutus, mistä syystä sitä voidaan pitää perusteltuna.

4. Onko teillä kommentteja arviomuiston jaksossa 3.3 mainittuihin erityisiin syihin, joiden perusteella tällaisen avioliiton tunnustaminen voisi poikkeustapauksessa olla perusteltua?

Eryyisinä syinä voisi tulla kyseeseen arviomuistiossa mainittujen seikkojen lisäksi mm. maa, jossa avioliitto solmittu ja ko. maan avioliittoikää koskevat säännökset sekä puolisoien ikä, avioliiton oikeusvaikutukset kokonaisuudessaan osapuolten näkökulmasta, ns. heikomman osapuolen tahtotila ja sen aitouden varmistaminen ja huomioon ottaminen.

5. Onko arviomuistiossa ja sen taustalla olevassa selvityksessä arvioitu tunnustamissääntelyn ja -käytäntöjen nykytilan sekä eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

Ei

Perustelut

Nykytilaa ja eri vaihtoehtoja on arvioitu sinänsä kattavasti ja valotettu niitä erilaisia intressejä, joiden välistä tasapainoa on eri ratkaisuvaihtoehdoissa tavoiteltu. Perusteltua olisi ollut arvioida eri ratkaisuvaihtoehtoja EU-oikeuden näkökulmasta, etenkin avioliiton tunnustamismenettelyn osalta (onko esim. perusteita suhtautua eri lailla EU-maassa solmitun tai EU-kansalaisen solmiman avioliiton tunnustamiseen kuin EU:n ulkopuolella solmittua tai muiden kuin EU-kansalaisten solmimaa avioliittoa).

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta tai sen taustalla olevasta selvityksestä?

Samoja kysymyksiä on pohdittu laajalti aikaisempien lainvalmistelutöiden yhteydessä. Nyt käsillä olevan tilanteen hahmottamiseksi olisi ollut hyvä liittää taustaselvitykseen vielä lyhyt katsaus lainsäädäntötyön taustalla vallitsevista kehityssuuntauksista. Tämä koskee erityisesti ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamismenettelyä. Ehdotettu täsmennys poikkeaa kv-yksityisoikeudessa yleisesti noudatetusta tulkinnasta, joten onko odotettavissa, että tämä vaikuttaa pääsäännön tulkintaperiaatteisiin laajemmaltikin vai onko kyseessä kansainvälisesti yleisesti hyväksytty linja?

Koskentausta Lauri
Suomen Asianajajaliitto - Jarkko Ruohola, Suomen Asianajajaliiton
puheenjohtaja, asianajaja